

Finansdepartementet
Fi2023/03211

Remissyttrande över betänkandet Förändring genom försök, Försöksverksamhet i den kommunala sektorn (SOU2023:94)

Sammanfattning

Region Norrbotten tillstyrker till stor del förslag och bedömningar i slutbetänkandet gällande försöksverksamhet i kommuner och hur denna kan bidra i kommuners utvecklingsarbete.

Regionen håller med om att de i utredningen utpekade samhällsutmaningarna och demografiska förändringarna ligger till grund för en risk för polarisering mellan små och stora kommuner och utgör en särskild utmaning för små kommuner att klara av det kommunala välfärdsuppdraget.

Regionen ställer sig positiv till delar av författningsförslagen men anser att de till viss del begränsar potentialen i försöksverksamheter i kommuner, särskilt gällande samverkan kommuner emellan, likvärdiga förutsättningar att delta i regionalt utvecklingsarbete och möjligheten till likvärdig service till medborgare.

Utredningen tar inte heller i beaktande vissa kommuners behov av internationella samarbeten och samverkan för utveckling – exempelvis för kommuner med nationsgräns.

Region Norrbottens synpunkter

1.1 Förslag till lag om försöksverksamhet med statsbidrag för små kommuner

Region Norrbotten ser positivt på att man riktar särskilda statsbidrag under försöksverksamheten till små kommuner, men ser det som en brist att man inte inkluderat alla mindre kommuner (under ett visst invånarantal) i ett län under försöksperioden även om inte alla initialt uttryckt intresse att delta. Regionen ser en risk i att kommuner som inte får detta statsbidrag då inte kommer att ha samma möjligheter att utveckla och testa nya arbetssätt antingen enskilt eller tillsammans med de kommuner som får statsbidraget. Detta kan komma att resultera i en inomregional obalans där vissa kommuner kommer att ha stärkt sin förmåga utifrån nuvarande läge medan andra riskerar att halka efter. Det påverkar kommunernas

möjlighet och förmåga att delta i det gemensamma regionala utvecklingsarbetet för Norrbottens framtid.

Då majoriteten av de kommuner som tas upp i slutbetänkandet gällande bidrag för små kommuner idag står med de största demografiska utmaningarna så är dessa helt beroende av att bygga upp samverkan med andra kommuner inom flertalet områden. Det är då olyckligt att den i flera fall geografiskt närmsta kommunen, som också är liten, inte tas med i försöksverksamheten.

Då Norrbotten är det enda länet i landet med två landsgränser och med flera av de små kommunernas tätorter liggandes intill en landsgräns skulle det vara önskvärt att detta tas i beaktande och att möjligheten till gränsöverskridande försöksverksamhet öppnas upp.

Slutligen anser Region Norrbotten att det utifrån ett utvärderings- och uppföljningsperspektiv är mer gynnsamt att alla kommuner som anses vara små kommuner utifrån en satt parameter erhåller statsbidrag. Effekterna kan då följas upp på en aggregerad nivå i ett län, hellre än per enskild kommun och enskilda försök.

8.9 Konsekvenser för kommuner

Hur påverkar kommunal samverkan försöket?

Kommunerna i Norrbotten har en lång tradition av samverkan och samordning i olika konstellationer inom länet. Exempelvis det gemensamma kommunförbundet Norrbottens Kommuner, den gemensamma nämnden Norrbottens e-nämnd genom vilken man bland annat har gemensamt verksamhetssystem för hela räddningstjänsten i länet, gemensam e-tjänsteplattform för alla 14 kommuner och numera ett gemensamt verksamhetssystem för socialtjänsten i Norrbotten.

Länsöverskridande deltar Arjeplog och Arvidsjaur i en konstellation under namnet Region10 tillsammans med flera mindre kommuner i Västerbotten. Av dessa kommuner föreslås några få riktade statsbidrag, medan andra kommuner står utan. Detta kan även skapa en obalans inom dessa typer av konstellationer som samlar kommunernas gemensamma intressen.

I dagsläget finns ett antal kommunala samverkansformer inom vilka kommuner bedriver verksamhet, kommunal förvaltning och/eller utveckling gemensamt. Samverkan inom dessa kan ske mellan två eller flera kommuner. I slutbetänkandet nämns inte hur dessa skulle kunna utvecklas med stöd av försöksverksamhet för att än mer stödja särskilt små kommuners kapacitet. En del försöksverksamhet i kommuner skulle kunna vara att under en försöksperiod få utmana och testa lagutrymmet kring kommunala samverkansformer för att dessa ska bli mer ändamålsenliga och stödjande för små kommuner att klara det kommunala uppdraget.